

Anonymiserad version

C-516/20 – 1

Mål C-516/20

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

14 oktober 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Landgericht Köln (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

9 september 2020

Sökande:

JT

NQ

Svarande:

Ryanair DCA

[utelämnas]

Landgericht Köln

Beslut

I målet mellan

JT och NQ mot Ryanair DCA

har Landgericht Köln (elfte tvistemålsavdelningen)

den 9 september 2020

[utelämnas]

beslutat följande:

DE

1. Målet vilandeförklaras.
2. Följande tolkningsfråga hänskjuts i enlighet med artikel 267 FEUF till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande:

Utgör en strejk bland de anställda på ett lufttrafikföretag, på uppmaning av en fackförening, en extraordinär omständighet, i den mening som avses i artikel 5.3 i förordning (EG) nr 261/2004 (1)?

Skäl:

I.

1. Klagandena begär ersättning från svaranden med 400 euro vardera jämte ränta enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller [Orig. s. 2] kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91 (nedan kallad förordning (EG) nr 261/2004).

Till stöd har följande faktiska omständigheter anförts:

Klagandena hade bokat ett flyg den 25 juli 2018 med bokningsnummer SZHH9D från Köln/Bonn (CGN) till Teneriffa (TFS) som ombesörjdes av svaranden. Flyget FR1035 skulle avgått reguljärt klockan 12.40 och skulle ha landat vid destinationen klockan 16.25 (tider är angivna i respektive lokaltid). Flyget FR1035 ställdes in. Någon alternativ transport som hade kunnat ta klagandena till destinationen med mindre än tre timmars försening erbjöds inte av svaranden.

Avståndet mellan Köln/Bonn och Teneriffa är mellan 1 501 km och 3 500 km.

Klagandena vände sig till sitt juridiska ombud för att driva in sina fordringar. Klagandena begärde genom skriftlig inläga daterad den 7 mars 2019 med frist satt till den 14 mars 2019 att svaranden skulle betala ersättning uppgående till 400 euro per person, sammanlagt 800 euro, till klagandena. Svaranden vägrade dock att betala med hänvisning till extraordinära omständigheter som medförde att svaranden var befriad från skyldigheten att utge ersättning.

Anledningen till att flyget FR1035 den 25 juli 2018 ställdes in var en fackligt organiserad strejk som omfattade svarandens portugisiska, spanska, italienska och belgiska kabinpersonal. Strejken pågick från den 25 juli 2018 kl. 00.00 till och med den 26 juli 2018 kl. 24.00 och ledde till att svaranden inte hade någon kabinpersonal tillgänglig som kunde genomföra flygningen. Den italienska kabinpersonalen som var inbokad till den aktuella flygningen deltog också i strejken. Under ovan nämnda tidsperiod påverkades 455 av svarandens flygningar av strejken. Svaranden satte in besättning från andra länder för att jämna ut effekterna av arbetsnedläggningen, men hade inte tillräckligt med kabinpersonal för att kompensera personalbristen fullt ut. Svaranden har beträffande detta bland

annat hänvisat till en pressartikel daterad den 26 juli 2018, där skälen till tvisten angavs enligt följande: ”Flygbesättningen kräver bättre arbetsvillkor, inklusive mer pengar. Ryanair hotar å sin sida med nedskärningar.”

2. Amtsgericht (distriktsdomstolen) ogillade talan. Domstolen delade svarandens uppfattning att flyget ställdes in på grund av extraordinära [**Orig. s. 3**] omständigheter i enlighet med artikel 5.3 i förordning (EG) nr 261/2004. [utelämnas]

3. Klagandena har överklagat Amtsgerichts dom. Klagandena angav i sitt överklagande, i motsats till Amtsgerichts uppfattning, att det följer av EU-domstolens dom av den 17 april 2018 i målet C-195/17 (”TUIFly”) att en fackligt initierad strejk för egna anställda kan betraktas som en del av lufttrafikföretagets normala verksamhet och att det därför inte utgör en extraordinär omständighet i den mening som avses i artikel 5.3 i förordning (EG) nr 261/2004. Klagandena anser vidare att svaranden borde ha presenterat orsakerna till strejken och vilka åtgärder som vidtagits för att undvika den. Meningsskiljaktigheter mellan ett företags ledning och anställda är inte extraordinära och påverkar inte företagets verksamhet utifrån. Detta gäller även vid kollektivavtalstvister.

Svaranden anser att överklagandet ska ogillas.

II.

För att kunna avgöra det nationella målet behövs ett förhandsavgörande från EU-domstolen med svar på den ställda tolkningsfrågan.

1. Frågan är avgörande för målets utgång

Skulle det i den aktuella konstellationen röra sig om extraordinära omständigheter beträffande den aktuella flygningen i enlighet med artikel 5.3 i förordning (EG) nr 261/2004 ska överklagandet ogillas, eftersom klagandena då inte har något anspråk på ersättning. Om strejken inte utgör en extraordinär omständighet ska överklagandet bifallas.

2. Huruvida en strejk som inletts av en fackförening utgör en extraordinär omständighet i enlighet med artikel 5.3 i förordning (EG) 261/2004 är det en fråga om tolkning av denna bestämmelse – i detta fall av rekvisitet ”extraordinära omständigheter” – som vid oklarheter är förbehållen EU-domstolen.

3. Enligt den uppfattning som den hänskjutande domstolen hittills företrätt utgör den inställda flygningen i förevarande fall en extraordinär omständighet i enlighet med artikel 5.3 i förordning (EG) nr 261/2004. [**Orig. s. 4**]

a) Bundesgerichtshof har genom dom den 21 augusti 2012 [utelämnas] beslutat att ett undantag från ansvar i enlighet med artikel 5.3 i förordning (EG) nr 261/2004 gäller om lufttrafikföretagets egna medarbetare strejkar efter uppmaning

från facket. Målet i Bundesgerichtshof handlade om en uppmaning till strejk från pilotföreningen Cockpit och domstolen anförde följande (i utdrag):

” ...

2. I motsats till vad domstolen i andra instans funnit kan en strejkuppmaning från en fackförening inom ramen för ett kollektivavtal, så som den tillkännagivna strejken från svarandens piloter som tillhör föreningen Cockpit, medföra att den inställda flygningen i enlighet med de ostridiga omständigheterna som framkommit i överklagandeinstansen utgör extraordinära omständigheter i enlighet med artikel 3.5 i förordningen.

...

f) De riktlinjer som domstolen utvecklat för tekniska problem ska även användas när incidenter som – till exempel (EU-domstolen, Wallentin-Hermann/Alitalia punkt 22) – de uppräknade omständigheterna i skäl 14 ligger till grund för de extraordinära omständigheterna: politisk instabilitet, meteorologiska förhållanden som omöjliggör flygningen i fråga, säkerhetsrisker och strejker som påverkar verksamheten för det lufttrafikföretag som utför flygningen. Även i detta avseende är det avgörande om den inställda flygningen beror på ovanliga förhållanden som ligger utanför ramen för lufttrafikföretagets normala verksamhet och som lufttrafikföretaget inte kan kontrollera.

Om – som i förevarande fall – en strejk kommer på fråga spelar det åtminstone inte som utgångspunkt någon roll om lufttrafikföretagets verksamhet påverkas negativt av en kollektivavtalstvist mellan tredje parter, exempelvis genom en strejk som genomförs av anställda vid flygplatsanläggningen eller av andra som utför väsentliga uppgifter på anläggningen så som säkerhetskontroll, eller om det beror på att egna medarbetare vid lufttrafikföretaget så som markpersonal eller flygpersonal strejkar. Varken ordalydelsen i artikel 5.3 i förordningen, skäl 14 eller innebörden och syftet med bestämmelsen öppnar upp för en sådan skillnad.

Även strejker som genomförs av egna medarbetare initieras i regel av en fackförening som vill strida mot motstående kollektivavtalspart, vilket kan vara medarbetarnas arbetsgivare eller en arbetsgivarorganisation, för bättre arbetsvillkor eller högre löner. För att uppnå detta syfte uppmanas medlemmarna att delta i den fackliga stridsåtgärden. Fackliga stridsåtgärder är föremål för den unionsrättsligt skyddade föreningsfriheten (artiklarna 12.1 och 28 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna [ABI. C 364/1 ff. av den 18 december 2008 [utelämnas]]) och upphäver tillfälligt rättigheterna och skyldigheterna som följer av ett anställningsavtal i den mån det krävs för att möjliggöra den fackliga stridsåtgärden. En uppmaning till strejk – även om det medför att de egna anställda strejkar – påverkar lufttrafikföretaget ”utifrån” **[Orig. s. 5]** och ingår inte i det normala utövandet av dess verksamhet. Den syftar nämligen till att användas som vapen i striden om ett nytt eller annat kollektivavtal för att störa den ”normala aktiviteten” och, om möjligt, fullständigt

lamslå den. Följaktligen gäller det som regel inte bara en eller några enstaka flygningar, utan vanligtvis hela eller åtminstone väsentliga delar av lufttrafikföretagets verksamhet. Förordningens syfte att – även genom skyldigheten att utge kompensationsbetalningar – skydda passagerare från ”olägenheten” (EU-domstolen, IATA och ELFAA nr 69, Wallentin-Hermann/Alitalia nr 18) bestående i inställda flyg som i princip hade kunnat undvikas är lika ovidkommande i en sådan strejk som i de fall när en facklig stridsåtgärd eller andra händelser leder till att lufttrafikföretagets normala drift helt eller delvis upphör. I övrigt [utelämnas] kan båda konstellationerna smälta ihop.

g) Bundesgerichtshof kan lägga ovanstående tolkning av förordningen till grund för sin prövning av sakförhållandet utan att dessförinnan inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen. Hur bestämmelsen ska förstås framgår nämligen, som redogjorts för, av ordalydelsen och syftet med förordningen, vilket motsvarar den tolkning av artikel 5.3 i förordningen som EU-domstolen gör i ovan genomgången praxis. Övervägandena som EU-domstolen baserat sin tolkning av bestämmelsen på i ovan nämnda avgöranden gäller även i förevarande fall. Bundesgerichtshof har mot bakgrund av denna praxis inga tvivel på att EU-domstolen inte kommer till någon annan slutsats avseende extraordinära omständigheter som inträder på grund av en strejk än för vad som gäller för de övriga i skäl 14 uppräknade exemplen i förordningen.

Slutsatsen motsägs inte av det faktum att överklagandeinstansen i enlighet med vissa röster i doktrinen [utelämnas] har kommit till en annan slutsats. Detta kan, så länge det motiveras mer detaljerat, för det första rättfärdigas genom en motsvarande tolkning av artikel 19 i Montrealkonventionen och för det andra genom antagandet att kollektivavtalstvister med egna medarbetare räknats till lufttrafikföretagets allmänna verksamhetsrisk. Beträffande dessa synpunkter är dock varken ordalydelsen av förordningen eller EU-domstolens praxis avgörande.

3. I förevarande fall utgjorde Cockpitföreningens utropande av strejk troligtvis extraordinära omständigheter i den mening som avses i artikel 5.3 i förordningen, vilket Bundesgerichtshof kan avgöra baserat på vad domstolen i andra instans har konstaterat.

a) I förevarande fall var svaranden tvungen att räkna med att majoriteten av dess piloter skulle följa strejkuppsmaningen. Det handlade således inte om att kompensera för ett begränsat antal medarbetare på grund av sjukdom, utan om att reagera på ett förestående [Orig. s. 6] bortfall av åtminstone en betydande del av pilotpersonalen. Svaranden var tvungen att anta att det till följd av strejken inte skulle finnas tillräckligt med piloter att tillgå för att kunna följa det planerade flygningsschemat och därmed skulle ett inte obetydligt antal av flygningarna inte kunna genomföras alls eller i vart fall inte som planerat. Svaranden hade därmed anledning att reagera på tillkännagivandet av strejken och att omorganisera flygningsschemat för det första så att påverkan på passagerarna skulle vara så liten som möjligt under de givna omständigheterna och för det andra så att svaranden

skulle kunna återgå till normal verksamhet så snart som möjligt efter strejkens slut. En sådan situation kan inte anses ingå i ett lufttrafikföretags normala drift.

b) Att svarandens åberopande av extraordinära omständigheter inte vinner bifall beror inte på att svaranden kunnat kontrollera situationen.

Det kan inte som utgångspunkt antas att situationen är kontrollerbar om extraordinära omständigheter inte föreligger i en kollektivavtalstvist. Beslutet att genomföra en strejk fattas av de anställda inom ramen för deras kollektivavtalsrättsliga autonomi och därmed utanför lufttrafikföretagets verksamhet. Av detta följer att lufttrafikföretaget som regel inte har något betydande juridiskt inflytande ens över sina egna medarbetare huruvida det blir strejk eller inte. Därmed faller argumentet att lufttrafikföretaget kan uppfylla kraven och därigenom avvärja strejken när det gäller interna strejker. Detta skulle kräva att lufttrafikföretaget avstod från sin unionsrättsligt skyddade föreningsfrihet och redan från början inträder i den fackliga stridsåtgärden som förlorande part. Detta skulle inte vara rimligt för lufttrafikföretaget och det skulle inte heller ligga i passagerarnas långsiktiga intresse.”

b) I sin tidigare rättspraxis har den hänskjutande domstolen följt Bundesgerichtshofs linje och anser fortsatt att den är tillämplig på den förevarande konstellationen av en facklig uppmaning till strejk.

Den hänskjutande domstolen anser inte att EU-domstolens dom av den 17 april 2018 i målet C-195/17 (”TUIFly”) medför någon annan bedömning. Detta avgörande avsåg den särskilda konstellationen ”vilda strejker“, som utlöstes genom ett överraskande tillkännagivande av omstruktureringsplaner i lufttrafikföretaget som de egna medarbetarna omedelbart och på eget initiativ reagerade på. Den situationen är inte jämförbar med förevarande fallkonstellation, där medlemmarna i en fackförening följt en facklig uppmaning till strejk.

EU-domstolens dom i mål C-195/17 svarar inte heller på frågan om en laglig strejk som genomförs av egna medarbetare kan utgöra en extraordinär omständighet. Särskilt kan av punkterna 46 [Orig. s. 7] och 47 i domen endast förstås så, att klassificeringen av en strejk som en extraordinär omständighet inte beror på om strejken enligt nationell rätt är laglig eller inte. Av detta följer dock inte att vissa strejkkonstellationer borde uteslutas från undantaget eller att en medarbetare på ett lufttrafikföretags lagliga avbrott i arbetet som utgångspunkt – eftersom fackföreningens initierande varken tillhör lufttrafikföretagets normala verksamhet eller kan kontrolleras av lufttrafikföretaget – inte kan utgöra en extraordinär omständighet.

Enligt den hänskjutande domstolens uppfattning är det avgörande för klassificeringen av en extraordinär omständighet i förevarande fallkonstellation om fackföreningens uppmaning till strejk – till skillnad från ”vilda strejker” – har haft ett externt inflytande på företagets verksamhet. Denna strejkuppmaning är inte kontrollerbar för lufttrafikföretaget och en strejk som utlöses på detta sätt är

inte en del av det normala utövandet av lufttrafikföretagets verksamhet: en strejkuppsmaning eller en strejk tjänar till att störa eller stoppa verksamheten [utelämnas].

Luftrafikföretaget kan enligt den hänskjutande domstolens uppfattning inte heller läggas till last att det hade kunnat motverka eller ”kontrollera” strejken genom att efterkomma uppställda krav från fackföreningen. I sådant fall skulle föreningsfriheten undergrävas och motsättningen med fackföreningen skulle då leda till en skyldighet att utge ersättning i enlighet med förening (EG) nr 261/2004. Av detta skäl anser den hänskjutande domstolen att inte heller att en viss lönestruktur eller en bristande vilja att höja löner respektive förändra arbetsvillkoren, vilket vore jämförbart med tillkännagivandet av omstruktureringsplaner – som i målet C-195/17 – kan räknas in i flygtrafikföretagets verksamhet.

c) Med beaktande av EU-domstolens avgörande i målet C-195/17 har det dock praxis i tilltagande omfattning företrätts uppfattningen att extraordinära omständigheter inte kan föreligga vid en fackligt organiserad intern strejk, åtminstone inte utan att ytterligare särskilda omständigheter är vid handen [**Orig. s. 8**] [utelämnas]. Att ett undantag från ansvar vid egna medarbetares strejk skulle vara möjligt avvisas också i viss utsträckning i doktrinen [utelämnas].

Mot denna bakgrund anser den hänskjutande domstolen att en begäran om förhandsavgörande ska inhämtas.

[utelämnas]